

UTENFOR AKADEMIET

I dette nummeret har du kunnet lese side opp og side ned om mening(er) av ymse slag. På disse sidene vil vi som motvekt presentere ulike varianter av meningsløshet. Vår vane tro er alle hovedrollene besatt av filosofer. Historien om Popper og Wittgenstein er nok kjent fra før for de fleste, men desto viktigere å studere for de uinnvidde. Vi tar vår rolle som allmenndanner alvorlig også når vi presenterer «must know» om våre lokale storheter Tønnessen og Zapffe. Les nøye, og la *Utenfor Akademiet* redde dere fra potensielle faderer i det filosofiske selskapslivet!

Ildraken

I 1946 var falsifikasjonismens far Karl Popper invitert til å holde et foredrag for Cambridges filosofiske diskusjons- og røykeforum «Moral Sciences Club», forløperen for CSMNs «Moral Philosophy Club». Klubben var på denne tiden fullstendig dominert av en mann ved navn Ludwig. Det filosofiske problemet Karl ønsket å ta opp med klubbens medlemmer da han troppet (poppet) opp denne kvelden, var «finnes det filosofiske problemer?». Det førte til en opphetet diskusjon med Ludwig. Ifølge Karls egen beretning brukte Ludwig en rødglødende ildrake for å betone poengene sine, «som en dirigent med sin stokk», og jo høyere temperaturen (på diskusjonen) ble, desto mer gestikulerte han med ildraken. Klimakset ble nådd da Ludwig med tordenrøst utfordret Karl til å komme med et eksempel på en moralsk regel. Trolig forventet han å få høre noe han enkelt kunne sette Karl fast på, men slik gikk det ikke: Den snarrådige Karl svarte «å ikke true gjes-ter med ildraker», noe som fikk Ludwig til å kaste fra seg ildraken og storme på dør – alt fortsatt ifølge Poppers egen øyenvitneskildring. Det skal rett nok sies at Wittgenstein ikke har fortalt sin versjon, og at referatet fra møtet er mer nøkternt – møtet var «i en usedvanlig grad ladet med en ånd av kontrovers». Men vi antar at en moralsk mann som Popper ikke har diktet opp det hele.

Popper er for øvrig mannen du bør sitere neste gang du stryker på opptaksprøven til Mensa: «Uansett hvor høy intelligens jeg har, er den ikke så lav at jeg skulle gidde å være med i en klubb av folk som bare har det til felles at de gjorde det bra på en IQ-test».

Tønnessens filosofiske gourmetrapport

Herman Tønnessen var i perioden 1957–61 ansatt ved det prestisjetunge University of California, Berkeley, men det ser likevel ikke ut til at han var særlig begeistret for den ærverdige institusjonen. I en artikkel i studentavisen *The daily Californian* fra 28. februar 1958 uttaler han seg svært kritisk overfor sin nye arbeidsgiver, og sier blant annet: «My biggest disappointment upon arriving in Berkeley, has been the revelation that the university is not a university at all – but rather, a nursery school for aged and elderly children». Han mener blant annet at det normalfordelte karaktersystemet ved universitetet skaper en selvforsterkende sirkel av apati mellom de ansatte og studentene. Sistnevnte utdannes til å bli «spyttslikkende hyklere» (*fawning hypocrites*). I tillegg reagerer han på den strenge hierarkiske strukturen og «hakkeordenen» som ifølge ham vanner ut yringsfriheten ovenfra. Som en positiv kontrast fremhever Tønnessen universitetene i Skandinavia, som har den akademiske friheten man vanligvis assosierer med ordet «universitet», og hvor man ikke minst, ved hjelp av et førsteårskurs i rasjonell tenkning, evner å luke ut dem som ikke egner seg for universitetsstudier. Hva den store pessimisten ville sagt om dagens norske universiteter, hvor normalfordelingssystemet er innført i alle ledd og der det stadig diskuteres om ikke Næss' hjertebarn, Exphil, er modent for avlivning, skal vi ikke spekulere i.

Zapffes pauseunderholdning

Tønnessens mentor i pessimismens lære var Peter Wessel Zapffe. Tønnessen uttalte at hans overordnede mål i filo-

sofien var å «ut-Zapffe Zapffe». Når Zapffe mente at livet var meningsløst, var det ifølge Tønnessen et uttrykk for en siste ubegrunnet rest av optimisme når det gjelder våre muligheter til å erkjenne dette livet. Tønnessen mente derfor at en mer konsekvent pessimistisk posisjon var at «livet ikke engang er meningsløst» (leseren finner mer om dette i denne utgavens *Frem fra gjemselen*, s. REF).

Zapffe var for øvrig en ivrig fjellklatrer. Denne interessen begrunnet han med at «klatring er meningsløst som livet selv», noe Tønnessen altså ville ha korrigert ham for. Uansett var klatring en obligatorisk beskjeftigelse for norske filosofer i første halvdel av forrige århundre (se *Utenfor Akademiet* i 1/2013 for noen av Arne Næss' bravader på feltet). På en tid da de fleste fjellene i Norge var besteget for lengst, klarte Zapffe å notere seg over 20 førstebestigninger – noe han forklarte med at han tok de toppene andre klatrere anså det under sin verdighet å bestige. Men førstebestigningene omfatter ikke bare fjell. På 1920-tallet førstebesteg Zapffe søylene ved juridisk fakultet i Oslo. Han hadde på forhånd vurdert den majestetiske bygningen og funnet ut hvilken teknikk som ville være best egnet

til å forsere søylene. Slik han selv fortalte det, kom han høyt opp før han oppdaget hvor slitsomt det faktisk var. Et øyeblikk var han redd for å miste grepet og falle ned, med et potensielt tragisk utfall. Men han samlet seg og kom seg behersket ned igjen. Det kan altså se ut til at Zapffe ikke kom helt opp, og dermed er dette kanskje som diskutabel førstebestigning å regne – om noen av våre lesere skulle føle seg kallet til å fullføre.

For øvrig var det etter sigende i pausen under sin juridiske embetseksamen at Zapffe fikk det gode innfaller – en eksamen Zapffe valgte å skrive på rim.¹ Resultatet ble «laud». Igjen er nok dette en «førstebestigning» få vil våge å gjøre ham etter!

NOTER

¹ Eksamensbesvarelsen finnes bl.a. gjengitt her: www.jur.uib.no/Studier/eksamen/oppgaver/1avd/Sens_Teori_V2000.html#a3. I det herrrens år 2009 ble det ifølge Aftenposten igjen levert en juseksamen på rim, om enn kun med karakterene «bestått»/«ikke bestått»: www.aftenposten.no/jobbb/Jusstudent-skrev-eksamen-pa-rim-5585163.html.

bøygen 1/2014

Kjærlighet

I salg fra 13. mars.

Kjærlighet har en verdi som er vanskelig å sette ord på. Hvordan skrev man om kjærlighet før i tiden, og hvordan skriver man nytt om kjærlighet i dag? Hvordan kommer ulike former for kjærlighet til uttrykk i litteraturen? *bøygen 1/2014* har artikler og skjønnlitterære bidrag som utforsker kjærligheten.

Ikke gå utenom. *Les bøygen!*